

GRANICZNY M. & SATKŪNAS J. – Polish-Lithuanian Geological Cooperation: 20 years experience and perspectives.

Lietuvos geologijos tarnyba, Vilnius, 2012, 28 + 4 str.

Na Nowy Rok dostaliśmy prezent od litewskiej służby geologicznej (LGT) – niewielką, ale wyjątkowo cenną broszurę stanowiącą zwięzłe podsumowanie 20 lat współpracy między tą służbą i Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym (PIG-PIB): „Polish-Lithuanian Geological Cooperation: 20 years experience and perspectives” („Polsko-litewska kooperacja w zakresie geologii: 20 lat doświadczenia i perspektywy”). Firmują ją prof. Marek Graniczny ze strony PIG-PIB i dr Jonas Satkūnas ze strony LGT. Zamiast wstępu autorzy zamieścili symboliczne zdjęcie z ceremonii podpisania kolejnego przedłużenia umowy o współpracy naukowej przez dyrektora LGT Juozasa Mockevičiusa i dyrektora PIG-PIB Jerzego Nawrockiego w Sidorówce w dniu 22 października 2009 r.

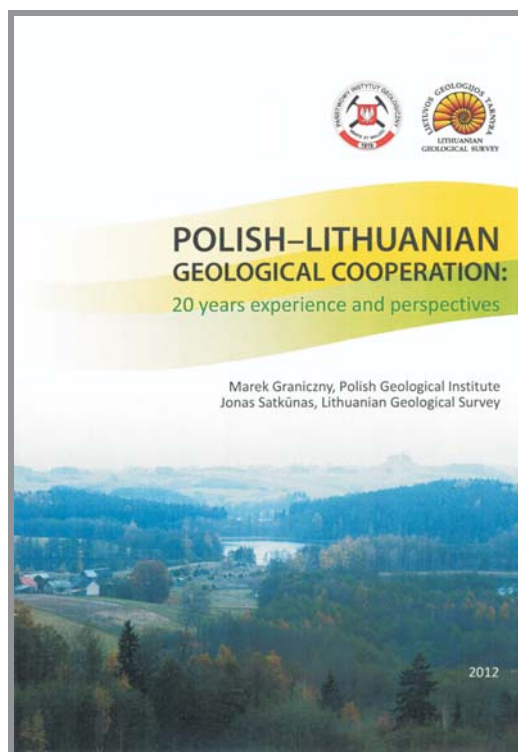
Historię kontaktów naukowo-badawczych między PIG-PIB, pełniącym funkcję służby geologicznej i hydrogeologicznej Polski, a LGT zilustrowano zwięzłymi omówieniami 13 wspólnych projektów, w których realizacji brała udział cała plejada doświadczonych badaczy z obu krajów. Zestawienie otwiera polsko-litewski program badań środowiskowo-geologicznych „Belt of Yotvings – fragment Green Lungs of Europe” („Pas Jadzwingów – fragment Zielonych Płuc Europy”), od którego zaczęło się współdziałanie służb geologicznych Polski i Litwy w 1992 r. Następnie opisano projekty związane z monitoringiem wód podziemnych na obszarze pogranicza polsko-litewskiego, bazą danych o geotopach, mapą planowanego Geoparku Jadzwingów (Geopark Yotvings), mapami geopotencjału i geozagrożeń, monitoringiem geochemicznym, transgranicznymi problemami geośrodowiskowymi w Ameryce Środkowej, opracowaniem metodologii kartowania i monitoringu litewskich i polskich odcinków wybrzeża Bałtyku. Należy tu jeszcze dodać udział PIG-PIB i LGT w programach międzynarodowych takich jak MELA (Morphotectonic Map of the European Lowland Area), TERRAFIRMA i SubCoast czy Geoindicators. Przegląd przedsięwzięć PIG-PIB i LGT zamykają prowadzone od sześciu lat polsko-litewskie konkursy plastyczne dotyczące geologii i środowiska dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Obraz zakresu i znaczenia współpracy bardzo dobrze uzupełnia spis publikacji zawierających wyniki polsko-litewskich prac. Spis, starannie zestawiony przez Nijolę Martynėnienė, obejmuje 114 pozycji z lat 1995–2012. Mamy tu opracowania wykonane w ramach profilu geofizycznego EUROBRIDGE (projekt EUROPROBE), dziesiątki innych z zakresu geologii środowiskowej, włącznie z kartografią geośrodowiskową obszarów transgranicznych, tektoniki, stratygrafii i geofizyki. Jak można się spodziewać, istotny jest także udział opracowań hydrogeologicznych i geochemicznych.

Broszurę zamykają zwięzłe wypunktowane perspektywy dalszych działań. Znalazł się wśród nich wyraźny sygnał o zainteresowaniu obu stron ich zacieśnieniem i poszerzeniem o kontakty z geologami i specjalistami w dziedzinie ochrony środowiska regionu kaliningradzkiego i Białorusi oraz możliwością rozbudowy baz danych na te obszary.

Innym priorytetem staje się uruchomienie nowych wspólnych projektów, dotyczących zwłaszcza geologii środowiskowej i geozagrożeń. Pod uwagę brane są następujące zagadnienia:

- baza danych o geotopach i jej zamieszczenie w Internecie,
- analiza gospodarki przestrzennej i jej zmian na skutek skażenia gruntów i wód gruntowych,

– geodynamika wybrzeża Bałtyku – rejestracje i obserwacje prowadzone z wykorzystaniem nowoczesnych technik kartograficznych,

– monitoring geochemiczny na wybranych obszarach Pasa Jadzwingów,

– monitoring wód podziemnych,

– inwentaryzacja źródeł skażeń,

– promowanie dziedzictwa geologicznego,

– wspólne dziedzictwo geologii historycznej,

– badania nad gazem z łupków.

Podsumowując, można stwierdzić, że broszurka ta stanowi bardzo udane kompendium 20 lat współpracy LGT i PIG-PIB, a zarazem dokumentuje, jak ważne są konsekwentne kultywowanie kontaktów i zaangażowanie kadry naukowej oraz zrozumienie i szacunek dla partnera, jego potrzeb i priorytetów. Trzeba jeszcze dodać trafną identyfikację problemów bliskich obu stronom, które dotyczą obszarów transgranicznych, zgodnie z zasadą, że budowa geologiczna nie zna granic państwowych, jak również znaczenie wymiany doświadczeń w trakcie spotkań roboczych, konferencji oraz przygotowywania publikacji, nie wspominając o łączeniu sił, zwłaszcza gdy w grę wchodzi udział w ważnych międzynarodowych programach i projektach.

Co istotne, obie strony przekonują się coraz bardziej, że na arenie międzynarodowej ich głos staje się donośny i znaczący, gdy występują ze stanowiskiem wspólnym dla nich, jak i dla innych krajów Europy środkowej i wschodniej, co chyba stanowi dobry prognostyk dla przyszłych przedsięwzięć obu stron.

Trzeba podkreślić, że tak owocna kooperacja rozwijała się w czasach, gdy stosunki między naszymi krajami zostały określone przez szefa litewskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych jako „zimny pokój, który trwa stanowczo za długo”. W tej sytuacji jak najbardziej warto zwrócić uwagę na możliwości rozszerzenia działań na dalsze „trudne” tereny, to jest na region kaliningradzki i Białoruś.

Trzymamy mocno kciuki za kolejne sukcesy zespołów LGT i PIG-PIB!

Wojciech Brochwicz-Lewiński & Ilona Śmietañska